

Cena nowego egzemplarza 2. wydania wynosi 62,50 zł. Pierwsze wydanie, szczególnie używane egzemplarze, kosztuje do 20% taniej. Nie są to małe kwoty, ale jak rzadko kiedy warto je wydać.

Piśmiennictwo

Warto znać, warto mieć: monografia europejskich Calopterygidae

Paweł BUCZYŃSKI

Worth to know, worth to have: the monograph of European Calopterygidae. – The book analysed is appreciated as a highly valuable synthesis of data about European demoiselles. Especially worth of attention is a very extensive and competent part concerning the behavioural and evolutionary biology. Some remarks on the whole series “Die Libellen Europas” “(The dragonflies of Europe)” are given.

RÜPPELL G., HILFERT-RÜPPELL D., REHFELDT G., SCHÜTTE C. 2005. Die Prachtlibellen Europas. Gattung *Calopteryx*. (Die Neue Brehm-Bücherei Bd. 654, Die Libellen Europas Bd. 4). Westarp Wissenschaften, Hohenwarsleben, 255 s. ISBN 3 89432 883 5. Cena: 34,95 €.

Specjaliści z krajów niemieckojęzycznych „od zawsze” należą do czołówki światowej odonatologii. Skutkuje to obfitością literatury w języku niemieckim, teraz mniejszą niż jeszcze w połowie wieku XX, ale nadal znaczną. Oprócz przewodników terenowych i monografii faunistyczno-ekologicznych o zasięgu regionalnym, wciąż ukazują się dzieła wysokiej rangi. Należy do nich zaliczyć prezentowane przeze mnie opracowanie.

CORBET P.S. 1962. A biology of dragonflies. Witherby, London.

CORBET P.S. 1980. Biology of Odonata. Annual Review of Entomology, 25: 189-217.

Ważki przeszły w „Nowej Bibliotece Brehma” znamienią ewolucję. Zaczęło się od książki typowo popularnonaukowej (NAUMANN 1952). Po 35 latach wydano opracowanie Aeshnidae Europy (PETERS 1987), napisane przystępnie, ale zdominowane przez treści naukowe. Po zjednoczeniu Niemiec i zmianie wydawnictwa, dalsze tomy ukazują się jako jeszcze wyraźniej naukowa podseria „Ważki Europy”. W latach 1990-tych wydano opracowania: Platycnemididae (MARTENS 1996), Gomphidae (SUHLING, MÜLLER 1996) i Lestidae (JÖDICKE 1997). Teraz otrzymaliśmy dzieło o Calopterygidae, niedługo ukaze się tom o Corduliidae (WILDERMUTH w druku).

Porównanie nowych i starszych pozycji ukazuje też kierunek rozwoju europejskiej odonatologii: jej główny front przesuwa się z dobrze już poznanych: taksonomii, zoogeografii i charakterystyki siedlisk, na szeroko pojmowaną biologię.

Omawiana książka już na pierwszy rzut oka robi dobre wrażenie. Jej rekomendacją są same nazwiska dwojga pierwszych autorów, współtwórców fundamentów wiedzy o biologii i ekologii Calopterygidae. Bez zarzutu jest też szata edytorska: poręczny format A5, ładnie zaprojektowana okładka ze zdjęciem, kredowy papier, liczne ilustracje. A to, co czytelnik znajduje między okładkami, tego wrażenia nie psuje.

Książka składa się ze wstępu, spisu treści i 11 rozdziałów: „Wprowadzenie”, „Przegląd świteziankowatych”, „Cykl życiowy”, „Lot”, „Pożerać i być pożartym”, „Rozmnażanie”, „Świteziankowate Europy”, „Ochrona gatunkowa”, „Perspektywy”, „Piśmiennictwo” i „Indeks”. Ponadto, na stronach 166-199 znajduje się 59 kolorowych fotografii larw i images oraz ich siedlisk.

Rzecz jest napisana przystępnym językiem i jej zrozumienie nie wymaga od czytelnika idiomatycznej znajomości języka niemieckiego ani też akademickiego cenzusu. Zarazem książka spełnia kryteria monografii naukowej, jako obszerne i rzetelne przedstawienie wiedzy o świteziankach Euro-

py. Cenna jest zwłaszcza bardzo kompetentna synteza informacji o ich autekologii i biologii ewolucyjnej. Jak podkreślają sami autorzy, świteziankowate są w takich badaniach wręcz wymarzonymi organizmami modelowymi. Rozmach, z jakim prowadzi się te prace sprawia, że nawet specjaliści-odonatolodzy mogą mieć trudności ze śledzeniem na bieżąco stanu wiedzy.

Część taksonomiczno-zoogeograficzno-ekologiczna, mimo stosunkowo skromnych rozmiarów, jest poprawna i ogólnie zadowalająca. Omówiono: cechy rozpoznawcze każdego gatunku, wielkość ciała, taksonomię, nazewnictwo łacińskie i wernakularne (nazwy niemieckie i francuskie), rozmieszczenie geograficzne, okres pojawu imagines, siedlisko. Jednak może budzić niedosyt fakt, że autorzy nie podjęli się rozstrzygnięcia sporów wokół statusu części taksonów (gatunek czy podgatunek?).

Dane zasięgowe są ilustrowane konturowymi mapami. Inaczej niż w poprzednich tomach serii, nie ma na nich głównych rzek europejskich, są za to granice państwowe. Mapy są więc czytelniejsze, choć utraciły walor komiczny: według kartografów wydawnictwa Westarp Wissenschaften Wisła ma źródła w Bieszczadach, przez co analiza map z tomów 1-3 zawsze poprawia mi humor.

Zaletą map jest przedstawienie różnymi kolorami zasięgów poszczególnych podgatunków. Rodzaj *Calopteryx* cechuje ich duża liczba, przy czym status taksonomiczny części z nich jest sporny. Stąd takie uszczegółowienie jest ważne.

Klucze do oznaczania są dobre, ale nie rewolucyjne. W sytuacji, gdy pierwsze opisy larw pojawiły się już w wieku XVIII, trudno o coś nowego. Nerozwizanym problemem pozostało tylko różnicowanie larw podgatunków *Calopteryx splendens* (*C. s. xanthosoma*, *C. s. splendens*, *C. s. caprai*) i *C. virgo* (*C. v. virgo*, *C. v. meridionalis*). Ich opis ułatwiłby życie badaczom Europy południowej i

południowo-zachodniej.

Oddzielny podrozdział poświęcono najszerzej rozsiadłonym *Calopteryx splendens* i *C. virgo*. Omówiono szczegółowo ich wymagania siedliskowe i mechanizmy zapobiegające krzyżowaniu się.

Podsumowując: książka Rüpella i innych to godne polecenia opracowanie monograficzne, które cechuje wysoki poziom merytoryczny i edytorski. Okaże się bardzo przydatne każdej osobie, której zainteresowania wykraczają poza lokalną faunistykę. Warto ją znać i najlepiej – mieć, podobnie jak inne książki z tej serii.

Dziękuję wydawnictwu Westarp Wissenschaften za zezwolenie na reprodukcję okładki książki.

Piśmiennictwo

- JÖDICKE R. 1997. Die Binsenjungfern und Winterlibellen Europas, Lestidae. (Die Neue Brehm-Bücherei Bd. 654, Libellen Europas Bd. 3). Westarp Wissenschaften, Magdeburg.
- MARTENS A. 1996. Die Federlibellen Europas, Platycnemididae. (Die Neue Brehm-Bücherei Bd. 626, Libellen Europas Bd. 1). Westarp Wissenschaften, Magdeburg.
- NAUMANN H. 1952. Wasserjungfern oder Libellen. (Die Neue Brehm-Bücherei Bd. 55). Geest & Portig, Leipzig.
- PETERS G. 1987. Die Edellibellen Europas, Aeshnidae. (Die Neue Brehm-Bücherei Bd. 585). A. Ziemsen Verlag, Wittenberg Lutherstadt.
- SUHLING F., MÜLLER O. 1996. Die Flußjungfern Europas, Gomphidae. (Die Neue Brehm-Bücherei Bd. 628, Libellen Europas Bd. 2). Westarp Wissenschaften, Magdeburg.
- WILDERMUTH H. w druku. Die Falkenlibellen Europas, Corduliidae. (Die Neue Brehm-Bücherei Bd. 653, Libellen Europas Bd. 5). Westarp Wissenschaften, Hohenwarsleben.

Polskie i dotyczące Polski prace odonatologiczne opublikowane w II połowie roku 2005, z uzupełnieniem wykazu za pierwsze półrocze i za rok 2004

Paweł BUCZYŃSKI

Polish and dedicated to Poland odonatological papers published in the 2nd half of the year 2005 and additions to the 1st half of this year and for the year 2004.

– In the reported year period, 9 papers were published, 5 master theses were written. Some older papers and master theses also also given: from 2004 (#) and the first half of 2005 (*). The list does not contain the papers published in ODonatrix – they are listed in a

separate index at the end of an ever volume.

Poniżej zedstawiam prace, które ukazały się w drugim półroczu roku 2005. Gwiazdką (*) oznaczam uzupełnienia za poprzednie półrocze, krzyżykiem (#) – za rok 2004.

Tak jak poprzednio, nie uwzględniam tekstów

ISSN 1733-8239

Odonatrix

Biuletyn Sekcji Odonatologicznej Polskiego Towarzystwa Entomologicznego
Bulletin of the Odonatological Section of the Polish Entomological Society

---

Rok 2, numer 1 (styczeń 2006)

Polskie Towarzystwo Entomologiczne – Sekcja Odonatologiczna
Zakład Zoologii Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie